

Organizacijske inovacije v gozdarstvu (študija primera: Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline)

Organizational Innovations in Forestry– (Case Study: Private Forest Owners Association of Mirna Valley)

Špela PEZDEVŠEK MALOVRH*

Izvleček:

Pezdevšek-Malovrh, Š.: Organizacijske inovacije v gozdarstvu (študija primera: Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline). Gozdarski vestnik, 67/2009, št. 9. V slovenščini z izvlečkom v angleščini, cit. lit.10. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Namen prispevka je predstaviti primer organizacijske inovacije – horizontalno sodelovanje lastnikov gozdov. S študijo primera Društva lastnikov gozdov Mirenske doline smo predstavili organizacijsko inovacijo in dejavnike, ki vplivajo na njeno uvedbo.

Ključne besede: organizacijska inovacija, horizontalno sodelovanje, lastniki gozdov

Abstract:

Pezdevšek-Malovrh, Š.: Organizational Innovations in Forestry– (Case Study: Private Forest Owners Association of Mirna Valley). Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry), 67/2009, vol. 9. In Slovenian, abstract and summary in English, lit. quot. 10. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic.

The aim of the article is to present a case of organizational innovation – horizontal cooperation of forest owners. The case study of the Private Forest Owners Association of Mirna Valley presents an organizational innovation and the factors affecting its introduction.

Key words: organizational innovation, horizontal cooperation, forest owners

1 UVOD

Spremembe, ki se dogajajo v družbenem in gospodarskem okolju, bodo vplivale na gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. Lahko pričakujemo, da se bodo povečale potrebe po ustreznem prilagajanju na spremembe. Eden od morebitnih odzivov lastnikov gozdov na spremembe so različne oblike sodelovanja.

Sodelovanje akterjev v gozdarstvu je lahko horizontalno, vertikalno, medsektorsko in kompleksno. Horizontalno sodelovanje poteka med lastniki gozdov, ki sklenejo sporazum o sodelovanju na enaki ravni in bi bili brez sodelovanja tekmeči. Tipični primeri horizontalnega sodelovanja so društva lastnikov gozdov. S horizontalnim povezovanjem se lastniki odzivajo na povečan pritisk konkurence in spreminjajoč se položaj na trgu, ki ga povzročajo globalizacija, hiter tehnološki napredek in bolj dinamičen trg (RAMETSTEINER, WEISS, KUBECZKO, 2005). Njihovo sodelovanje pa ni omejeno samo na horizontalno sodelovanje

v pomenu izmenjave informacij in izobraževanja, ampak je lahko tudi rezultat boljše vertikalno sodelovanja med lastniki in državo, gospodarskimi družbami, trgov ipd. (KITTREDGE, 2005). O medsektorskem povezovanju govorimo takrat, ko nastane sodelovanje med različnimi sektorji (npr. gozdarstvom, energetiko, turizmom). Taka povezava nastane v večini primerov med iskanjem partnerjev, ki bi lahko pomagali uresničiti ideje ali pa bi sodelovali pri trženju naših storitev. Tipičen primer medsektorskega povezovanja je iskanje partnerjev za trženje rekreacijskih funkcij gozda ali pa izvedba projekta rabe bioenergije. Kompleksno sodelovanje je kombinacija horizontalnega in vertikalnega sodelovanja. Tipičen primer kompleksnega sodelovanja so biomasni projekti lastnikov gozdov, kjer se med seboj povezujejo

* asis. Š. P. M., univ. dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana

pri dobavi sekancev za trg ali določeno toplotno postajo, ki jo tudi upravljajo (RAMETSTEINER, WEISS, KUBECZKO, 2005).

V srednji Evropi se najpogosteje pojavljajo organizacijske inovacije (RAMETSTEINER, WEISS, KUBECZKO, 2005), ki jih uvrščamo med procesne inovacije. To so inovativne dejavnosti gozdarskega obrata, ki se nanašajo na notranjo reorganizacijo, vertikalno in horizontalno sodelovanje ter na zunanje opravljanje dejavnosti oziroma delegiranje upravljanja nekaterih poslovnih procesov v podjetju zunanjemu izvajalcu, ki je specializiran za takšno upravljanje (outsourcing).

Na podlagi študij primerov, ki so jih proučevali v okviru projekta INNOFORCE¹ (RAMETSTEINER, WEISS, KUBECZKO, 2005), je največ organizacijskih inovacij povezanih s horizontalnim in vertikalnim sodelovanjem. V državah vzhodnega dela srednje Evrope (Češka, Slovaška, Slovenija) je horizontalno povezovanje relativno novo, medtem ko ima v Avstriji in Nemčiji že dolgo tradicijo. V Avstriji obstajajo društva lastnikov gozdov v vseh zveznih deželah in se ukvarjajo predvsem s trženjem lesa. V okviru društev so zaposleni tudi strokovnjaki, ki članom lahko ponudijo tudi različne storitve. Tako je lahko dostavljena prava količina lesa, ustrezne kakovosti, na pravo mesto od pravem času in seveda za najboljšo ceno. V Nemčiji je država podprla ustanavljanje društev lastnikov gozdov, zato se njihovo število večja. Na Češkem in Slovaškem se društva večinoma ukvarjajo samo s posredovanjem informacij, pri nas pa društva poleg posredovanja informacij za svoje član, opravljajo tudi naloge, ki so povezane z izobraževanjem in trženjem lesa.

Organizacijske inovacije, ki so se pojavile v srednji Evropi, so bile povezane s sodelovanjem velikih gozdnih posestnikov in ustanovitvami društev lastnikov gozdov. Večji lastniki gozdov so se povezali med seboj zaradi gozdne proizvodnje (sečnje in spravila), skupnega delovanja na trgu ter skupnega lobiranja na političnem in pravnem področju. V primeru ustanavljanja društev lastnikov gozdov je pobuda prišla predvsem s strani države ali kmetijsko-gozdarske zbornice.

Društva so nastala zaradi premajhnega prihodka iz gozda, nizke motivacije lastnikov gozda za opravljanje del in majhnega znanja ter izkušenj

lastnikov gozdov. Društva opravljajo naslednje naloge: pomoč pri prodaji lesa, skupna nabava, izobraževanje, svetovanje o gospodarjenju itn. (RAMETSTEINER, WEISS, KUBECZKO, 2005).

V prispevku bomo prikazali okoliščine in dejavnike, ki so vplivali na organizacijsko inovacijo v Sloveniji – ustanovitev društva lastnikov gozdov. Za študijo primera smo izbrali Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline, ki je primer horizontalnega povezovanja in najpogostejša vrsta organizacijske inovacije. Študija primera je nastala v okviru programa Socrates INNO-FOREST², ki je potekal leta 2005 na Finskem.

2 ŠTUDIJA PRIMERA ORGANIZACIJSKE INOVACIJE

2.1 Predstavite primera

V Trebnjem je bilo junija leta 2001 ustanovljeno prvo društvo lastnikov gozdov v Sloveniji – Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline. Pri ustanovitvi in organizaciji delovanja društva so ustanovni člani sodelovali z Zavodom za gozdove Slovenije, Krajevno enoto Mokronog. Društvo deluje na prostovoljni podlagi, tako da člani sodelujejo pri upravljanju društva v povezavi z Zavodom za gozdove. Društvo je ustanovilo petnajst lastnikov gozdov na območju doline reke Mirne in okoliškega hribovja.

Društvo je želelo lastnikom gozdov nuditi pomoč na vseh področjih gospodarjenja z gozdom, kjer lastniki pogosto naletijo na težave. V društvu so želeli vključiti čim več lastnikov, ki bi v društvu aktivno sodelovali in imeli od tega tudi določeno korist.

Naloge društva so povezane z izobraževanjem za gospodarjenje z gozdom, svetovanjem pri trženju lesa in povečane prodajne vrednosti okroglega lesa, spodbujanjem sodelovanja z društvi za med-sosedsko pomoč, zastopanjem interesov članov pri sprejemanju zakonodaje in obveščanju članov (STATUT DRUŠTVA LASTNIKOV GOZDOV MIRENSKE DOLINE, 2001).

2.2 Pospševalni dejavniki

Najpomembnejši pospeševalni dejavnik za ustanovitev društva so informacije o pozitivnih izkušnjah

o delovanju društev v tujini, ki jim jih je posredoval Zavod za gozdove Slovenije. Poleg tega so lokalni gozdarji Zavoda za gozdove nudili lastnikom organizacijsko in administrativno pomoč pri pisanju statuta društva in njegovi registraciji. Za nastanek društva so bili pomembni zelo motivirani lastniki gozdov, ki so bili pripravljeni sodelovati pri upravljanju društva.

2.3 Zaviralni dejavniki

Zaviralni dejavniki so tisti dejavniki, ki pomenijo oviro ali motnjo za inovacijo in negativno vplivajo nanjo. Identificirani zaviralni dejavniki pri ustanovitvi društva so povezani s pomanjkanjem finančnih sredstev in omejenim časom za prostovoljno delo članov pa tudi lokalnih gozdarjev ter pomanjkanjem informiranosti med lastniki o prednostih povezovanja.

Z vidika ustanovnih članov se je pri ustanovitvi društva kot zaviralni dejavnik izkazal tudi takratni Zakon o gozdovih (1993), ki ni vseboval vsebin s področja povezovanja lastnikov gozdov. Šele Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih (2007) iz leta 2007 obravnava in spodbuja prostovoljno združevanje lastnikov gozdov v društva.

2.4 Učinki inovacije in perspektiva v prihodnosti

V osmih letih delovanja se je v delo društva vključilo več kot 200 članov, ki imajo v lasti približno 2500 ha gozda. Društvo združuje velike in male lastnike gozdov z različnimi interesi. Med člani je tudi 30 lastnikov, ki imajo v lasti več kot 25 ha velike površine (na območju je 18 % lastnikov, ki imajo v lasti več kot 25 ha).

Društvo lastnikov gozdov je povežalo lastnike gozdov in druge, ki živijo na podeželju. Ocenjujemo, da so člani postali bolj informirani in izobraženi, saj društvo organizira različne tečaje, ekskurzije in posvetovanja. Društvo je člane seznanilo o pomenu sečnje in realizaciji etata, gojitvenih in varstvenih del. Zanimanje lastnikov gozdov za opravljanje gojitvenih del se je zelo povečalo, ker so dobili informacije o tržišču in možnostih prodaje lesne biomase v energetske namene. Z

včlanitvijo v društvo so člani pridobili možnost uspešnejše in bolj poštene prodaje lesa. Zato so se lastniki gozdov odločili (po podatkih ankete iz leta 2005), za večji posek lesa (povečanje tudi za 30 %) (PEZDEVŠEK MALOVRH, 2005, MORI; 2009), kar je povečalo dohodek kmetij.

Društvo je sodelovalo tudi v iniciativnem odboru za ustanovitev Zveze lastnikov gozdov, ki je bila ustanovljena leta 2006 in dandanes šteje 20 članic (društva, strojni krožki in solastniška skupnost).

V prihodnje društvo načrtuje, da bo člane predvsem obveščalo in izobraževalo ter nudilo pomoč Zvezi lastnikov gozdov pri zastopanju članov pri sprejemanju zakonodaje (MORI, 2009). Torej so ekonomski vidiki pri delovanju društva izgubili pomen.

3 ZAKLJUČKI

Vključevanje lastnikov gozdov v horizontalno in vertikalno sodelovanje je sprejeto kot ustrezen ukrep za doseganje boljših rezultatov pri gospodarjenju z gozdom. Iz naše študije primera smo ugotovili, da je za nastanek organizacijske novosti pomemben sistemski pristop, ki zagotavlja sodelovanje različnih akterjev pri uvedbi novosti. Funkcija sistema je bila predvsem nudenje ustreznih informacij o inovaciji in njenemu uvajanju. Pri formalnih oblikah povezovanja lastnikov gozdov so pomemben dejavnik organizacije, ki so neposredno povezane z lastniki gozdov in gospodarjenjem z zasebnimi gozdovi. Izkazalo se je, da ima Zavod za gozdove pomembno vlogo pri ustanavljanju društev, medtem ko v našem primeru pri ustanovitvi društva nismo odkrili sodelovanja Kmetijsko-gozdarske zbornice. Zaznane ovire za uvajanje inovacije so bili omejeni človeški in denarni viri.

4 VIRI

- KITTREDGE, D. B., 2005. The cooperation of private forest owners on scale larger than one individual property: international examples and potential application in the United States. *Forest Policy and Economics*, 7: 671–688.
- MORI, J., 2002. Ustanovljeno je društvo lastnikov gozdov Mirenske doline. Prispevek za nedeljsko kmetijsko

- oddajo na radiu Max Trebnje, osebni vir.
- MORI, J., KOTNIK, I., LESNIK, T., 2006. Možnosti sodelovanja Zavoda za gozdove Slovenije, Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije in Zveze lastnikov gozdov, za razvoj povezovanja lastnikov gozdov. *Gozdarski vestnik*, 64, 10:476–502
- MORI, J., 2009. Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline. Mokronog, Zavod za gozdove Slovenije (osebni vir, avgust, 2009).
- PEZDEVŠEK MALOVRH, Š., 2005. Pomen povezovanja lastnikov gozdov za razvoj podeželja (študija primera: Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline.). *Gozdarski vestnik*, 63, 5–6: 269–280.
- Prvo društvo lastnikov gozdov v Sloveniji, Brežice, Društvo lastnikov gozdov Mirenske doline: 3 str.
- RAMETSTEINER, E., WEISS, G., KUBEZKO, K., 2005. *Innovation and entrepreneurship In Forestry in Central Europe*. – Leiden Boston, Brill, 179 s.
- Zakon o gozdovih. Ur. l. RS, št. 30/1993.
- Statut društva lastnikov gozdov Mirenske doline. 2001
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gozdovih. Ur. l. RS, št. 110-15085/2007.
- ¹ www.efi-innoforce.org/
- ² <http://www.inno-forest.org/> (Integrating innovation and entrepreneurship in higher forestry education: Vključevanje inovativnosti in podjetništva v visokošolsko gozdarsko izobraževanje)